

О НАШЕМЪ СВЕШТЕНСТВУ.

P19 Cp I 417.1

cccc

100-

III-B-570-35

Р 19 Ср 1 417 . 1

О НАШЕМЪ СВЕЩЕНСТВУ.

У БЕОГРАДУ,

Печатано у правительственной типографіи 1861.

399411

Инв. бр. 319411

Узето изъ „Видова Дана“.

Съ великомъ жельомъ изгледао самъ да прочитамъ є ли преображенска скупштина радила штогод и свршила о єдноме послу, кои спада међу найпрече у нашей земљи. А то є станѣ нашего свещенства.

Велика туга и стра'а пуна брига о напредку народа и землѣ наше обузме свакога, кои у себи помисли на каквome є путу побожность и облагороженѣ нашего народа.

Заръ ние истина ово што велимъ? Чиме се другимъ може срце човечіє упитомити и облагородити, ако не веромъ? Кои мисле и надаю се, да насъ само школа може довести у редъ просвећены и облагорожены людій, они ће мало ниже наћи за то одговора, кои ако и не узможе показати да є тако наданѣ сасвимъ на празно, баръ ће имъ напоменути нешто, чега се они, кад тако мисле, може быти слабо сећаю,

и за што држе да га ниє вредно на умъ узимати, ако то башъ доста значи.

Може быти да неки мисле, да се то све накнадити може валянимъ и удеснимъ законима, кадъ се добро извршую. Ко тако мисли, не иде напредъ него натрагъ, неиде на болъ нити зна шта жели и мисли о народу и земљи своіой; незна или неће да зна одъ куда онолика безаконя и нечовечна дела, за коя намъ исторія прича да починише наши стари и други старога времена народи; ко тако мисли неће да зна да се ништа добро неможе учинити съ народомъ, комъ срце ниє препитомлѣно и облагорођено.

Ко годъ дакле о земљи и народу своме не мисли само одъ данасъ до сутра, него жели да болъ среће и дуговечнієга станя будемо, свакоме такомъ мораю неки мрави исподъ коже проћи, кадъ помисли колико се кодъ насъ за ово време и о томе постарало, да се народу нашемъ срце веромъ облагороди.

Знамъ да многи мисле, да є съ те стране кодъ насъ приличанъ већъ напредакъ учинѣнъ тиме, што одъ толико година имамо богословію, кою су многи садашњи свештеници наши изучили, те

се може рећи да мало јошъ свештеника имамо, кои нису богословію учили, и да намъ є богословія наша за толико година дала доста сасвимъ валяны свештеника. Но и овима ђу мало подалъ казати коликій є напредакъ за веру и побожностъ а коликій за свештенство то, што одъ толико година богословію имамо. Казаћу имъ да є богословія наша доста и валяны свештеника приуготовила и дала намъ, али да се тиме не само слабо што напредує у побожности и облагорођеню срца у нашемъ народу, него да се по некимъ, ма и рећимъ случаєвима може рећи да бы можда у нечему болъ было да є остало онако како є пре 30—40 година было, т. є. да намъ се свештеници онако спремаю за свой чинъ и свою службу. Ёръ овако, съ єдне стране почело се нешто радити, нешто одъ тврђе грађе а на старомъ темелю подизати, или управо узъ неку стару плетенару дозићивати и назићивати; али ово тако опасно стои, да оно старо рушенъмъ своимъ обара и оно што се дозићує.

Стара та двокатна дрвеняра, коя паданъмъ своимъ руши и оно што се назићує и дозићує,

єсте то, како свештеници наши набавляю себи лебъ и издржаванъ.

Свештенство наше тако набавля себи издржаванъ, да є набавлянъмъ тимъ ако не у найвећой а оно у доста великой омрази съ народомъ. Врло мало може имати свештеника, кои се, не за целога свогъ века, него баръ преко целе єдне године, нису одъ нуріяша кога наплатили преко волъ, па башъ да ни пару више нису тражили него онолико само колико пропись доноси. Само онай свештеникъ могао бы сасвимъ у лепой любви живити са своимъ нуріяшима, и са сваке стране поштованъ быти, кои бы како се ко яви на све стране трчао и на време свршивао што се одъ нѣга иште, а што се тиче наплаћиваня свое заслуге, то да остави кадъ кошта има, и кадъ ко оће онда и да му да. Не велимъ да су люди наши свуда тако неправедни према свештенику, да бы се мало нбы одъ свое волъ сетило да на време и све подпуно сами донесу и даду што є свештеникъ заслужио, али кадъ бы могао где быти и такавъ свештеникъ, кои се на нуріяше свое сасвимъ осланя, заиста бы му и преко половине заслуге остало

никадъ ненаплаћено. Ниє тамо амо, него свештеникъ мора преко волъ наплаћивати свою заслугу, мора се съ людма мразити, єрь му вая живити. Свештеникъ ако небы тражіо и небы камчіо оно што є заслужіо, онъ бы заєдно са свима своима и гладанъ и го ищао, и тешко бы кои и капу а где ли кућу имао надъ главомъ. А то већъ свештеника и нѣгове нуріяше доводи у не малу омразу. Нису редки случаєви такога, преко волъ наплаћиваня. Они се и између єднога истога свештеника и нуріяша често догађаю, и то не у дугомъ човечіємъ веку него и сваке године.

Свештеникъ крсти коме дете па не добіє повольне чарапе, да за нѣи може што више добити и какву преку потребу свою набавити. Онъ се већъ онда люти, а ако се іошъ кои путъ тако неповольно обдари или управо наплати за свою заслугу, онда богме дође и до речій, те збогъ тога и єдна и друга страна узме єдна на другу зубъ. Ту већъ нема ришћанске любави, нит' се одъ то доба свештеникъ поштує и уважава као што треба. А ко є томе кривъ? Жена чіє є дете, онаке є чарапе умела или могла спре-

мити; домаћину ниє прописано какне чарапе мораю бити; ниє свакиј ни промићуранъ ни доколанъ да гледи какве су чарапе спремлѣне, а ниє опетъ башъ свакиј ни образанъ да гледи да се збогъ такога чега не замери кодъ свога свештеника. Дакле се тешко даю у томе окривити матери и отаць или старешина кућный, коме є дете крштено. То є дакле крива друга страна, свештеникъ?

Немамо чини ми се у говору нашемъ таквы речій, коима бы могао описати неправедна и бездушна човека, кои бы рекао да є свештеникъ и колико мува на перу понети може кривъ што се незадоволянъ покаже кадъ му се коекако издає и крњи нѣгова крвава заслуга. Не требаю никакве ма како опоре речи да се тако неправедноме човеку истина у очи каже, или да му се докаже да є заслуга она свештеникова доиста башъ крвава, и, ако и єсте стидно, али се мора рећи да є просячка. Доста бы было само такога бездушника натерати, да неколико година попує у коме селу. Па бы крозь врло кратко време почео сасвимъ другчіє мислити и судити, кадъ бы онда башъ, кадъ є са своима за

совру сео да божићує, или кадъ є првый санъ текъ утврдіо, изъ другога или трећега села нуріяшъ на вратима закуцао и повикао: „уданъ ти самъ попе, шта да радимъ? умре ми у кући дете некрштено; него айде брже докъ є іошъ живо!“ — Свештенику дужност заповеда да мора одма ићи и дете крстити. Нема ту изговора што є ноћъ, што ветаръ ладанъ дува а снегъ вее да неда ока отворити, или є цича на полю и тако якій мразъ да дрва пуцаю, што тако по ноћи и по такомє времену и сатъ два треба грцати преко сметова, потока и снегомъ завеяны яруга, него свештенику валя ићи, єрь ако дете некрштено умре незна предъ кимє ће већма одговарати или предъ Богомъ или предъ законима земальскимъ, сувише пакъ пада онда у омразу кодъ свію свои нуріяша. — Па шта добіє свештеникъ кадъ поднесе толикій немиръ, толикій трудъ и муку? — Добіє єдне вунене чарапе! . . .

Нужда є натерала, те є прописано да свештеникъ мора зими ићи кући изъ коє є дете за крштенъ, па га онамо крстити. Зими се обич-

но више крштена догађа него преко лета, а између деце, која се преко зиме крсте, доста се њи нађе те се онако, као што самъ споменуо, на вратъ на носъ мораю крстити, па у кое било доба дана или ноћи. И то ево зашто. Люди наши на селу изъ разны узрока држе децу подуго некрштену. И рађанъ и негованъ деце понајвише е сасвимъ просто, те се тако врло лако и често догоди да дете занемогне. Само се по себи разуме, да на тако простой неги нејачка деца преко зиме врло лако занемогну. Онда се мати и домаћинъ поплаше, па трчи по попа да се дете крсти. — Осимъ такovy, доста честы случаева, има њи и другчи, кои су истина поредки, али свештенику досадни. Нађе се понекиъ лукавъ човекъ па превари свештеника да му е дете веома занемогло, само да тако свештеника одмами и дете на брзу руку крсти, те тако да самъ себе заклучи одъ трошка на дочекъ оны, кои бы му дошли или бы њи морао позвати, да е дете на тенани крстио. Свештеникъ неможе прочитати изъ че-ла ономе, кои га зове, е ли истина оно што му се каже за некрштено дете, нити се сме оми-

шляти, него мора ићи, почемъ га омишлянѣ и оклеванѣ може скупо стати.

Тако трудно лебъ заслужуе наше свештенство. Па тако бива и у другоме коѣчему што свештеникъ свршуе и за што му се плаћа, да му она злеуда пара толико пута на носъ изађе. Тако, на прилику, кадъ оде девојчковой кући да испытъ чини, што по селима обично у вече и ноћу бива, — догоди се да до после поноћи или и до зоре мора да чека докле се приятельн погоде колико ће бити дара девојци а колико кући, какве дарове опеть девојка мора дати и т. д. — Да свештеникъ оде и остави приятель докъ се не погоде, морао бы још едан пут долазити, па му е боль ма докле чекати њ. — Ово нежидбе толико новаца издаю люди наши на коѣкакве беспослице и обичае, а многога свештеникъ на почекъ венча, или мора да камчи, и тако кодъ малопаметны людѣ у замерку дође. Па онда, кадъ и тако слабу наплату заслуге неуредно добива, може ли ко метанъ замерити свештенику, кадъ нуріашу своеме каже: „плати па да ти радимъ“? Али опеть може ли и свакој знати какавъ е свештеникъ на

срцу ономе човеку, кои га позове да му єдинца опое, па му попа одговори онако како га є научило неуредно приманѣ нѣгове злеуде заслуге? Може ли свакій знати какавѣ є тако несрећноме отцу свештеникѣ предѣ очима докле є годѣ живѣ, кадѣ онѣ, неймаюћи новаца у онай ма да опело плати, мора одѣ другога да узайми да свештеника намири да му єдинца опое?

Тако бива и тако свештеници у замерку дођу и онда кадѣ се о нѣима ни најманѣ неможе рећи да су што криви. Живѣ човекѣ мора да єде и да се одене, а овамо се и она слаба заслуга неуредно наплаћує, па онда мора свештеникѣ и нешто опоріи да буде кадѣ свое тражи, мораю га чести случаєви дотле довести, да є и немѣ и глувѣ справѣ човечіє молбе иля жалости, па да и уши и очи има само за оно што є нѣгово, како бы га на време добио.

Да су ма како редки случаєви, у којима свештеникѣ и више што изиште него што му прописѣ доноси, већѣ само то доста є, да свештеникѣ коляко га люди по чину уважаваю, толико є у срцу многима некако неповолянѣ, некако досаданѣ. Кодѣ многи све досадніи мора

быти збогъ тога, што є свештеникъ десеть пу-
та чешће потребанъ него и кметъ или икои
служитель земальскій или државный, а уза сва-
ку потребу ту све посла имамо съ нѣмѣ да му
плаћамо, и толико пута прилику имамо понав-
ляти и умножавати ону тайну у срцу омразу са
свештеникомъ, што насъ онъ нечека па да му
заслугу платимо кадъ узможемо. Та тайна у ср-
цу мржня на свештеника онда јошъ веѣма ра-
сте и подиже се, ако свештеника незгодно и
бескућно станъ, ситна деца или друге какве
нужде и неповольности нагоне, па мора на кою
было руку да искамчи више него што му се
прописуе. —

Прописано плаћанъ заслуге свештеникове
измерено є према свештеницима старога време-
на, за кое се зна како су постаяли; то єсть:
изъ имућне или задружне куће отисне се по
некій дечко или одрасло момче, па безъ найма
служи у коме манастиру или кодъ кога свеште-
ника, и то му є наймъ, што преко зиме, кадъ
се може доколети одъ польскога и домаћегъ
рада, научи читати онолико колико зна онай,
кои га учи; па кадъ може изъ црквене кнѣиге

коєкако читати, онда се запопи и поредъ плуга и мотике кодъ свое куће, како зна онако и попує. У своіой задрузи и држећи се плуга и мотике, могао є свештеникъ быти и задоволянъ съ онимъ што му се давало по пропису; докъ му жена и деца у пуной кући живе, онъ є могао онда у рачунъ наплате за заслугу ставляти и оно, што данасъ у єдној кући руча а у другој вечера узгредъ, свршуюћи свое дужности.

Но, є ли могло остати на томе, да свештенике имамо, кои нешто само знаю прочитати, а писати ако кои и зна тешко су му позната сва и велика и мала азбучна писмена? Бы ли требало да є и остало сасвимъ онако као што є пре было. па да имамо свештенике, кои само знаю крестити, коєкако молитве очитати и у години дана кои путь службу коєкако одслужити?

Докле є народъ нашъ рабовао, дотле му є и духъ могао и морао быти у робству. Ние се могао народъ просвештавати, кадъ му просвета ние могла ни на умъ падати, нити є могао ни смео ко о томе мислити. А како се опростио нечовечны и самовольны неки господара, старіи и разумніи морали су одма почети стара-

ти се, да се облагорођава срце, које е у злу и злопати затврдло. Ђрѣ човека умѣ разликуе одѣ животинѣ, али се виђало и виђа по свету, да су башѣ зато люди гори одѣ најлюђи' зверова кадѣ су слободни а у срцу подивлячени. Зверови еданѣ на другога ненападаю, люди пакѣ позверени а слободни немогу се уздржати да еданѣ на другога животѣ и иманѣ не нападаю. Кадѣ бы на сваки' петдесетѣ таковы людїй по еданѣ судѣ и неколико судїя поставили, опетѣ одѣ нѣи ништа небы могло быти, непрестано бы еданѣ одѣ другога отимао или грабио и између себе бы се крвили.

Сѣ тога владалацѣ народный, кои се о добру и напредку свога народа свойски и одѣ свегѣ срца стара, пре свега настае, да люди што болѣ може быти у срцу постану питоми, да се учовечаю, облагороде; па онда све може и мора ићи на болѣ. А народѣ се просвећава одѣ добро просвећены учителя и свештеника. Учитель и свештеникѣ пакѣ, ако подеднако не настаю да се народѣ просвећуе, онда мучно може што быти, па и ако што буде, оно е сасвимѣ касно и ты Боже знашѣ како.

Да речемъ, на прилику, да свештеници буду оно што су и одпре были, да знаю само крстити, венчати, воду осветити и т. д., а учители само да се стараю о просвети, одъ нѣи све то да тражимо. Знате на што то онда личи? Као кадъ бы ко одъ танки' зелены шибльи-ка правіо клинове да нѣима цепа кврцасте растове. Немогу деца старіе свое одвраћати одъ онога што су они навикли чинити, па немогу се ни сачувати да и она онако нечине, кадъ дођу у то доба да и она као одрасли раде. Паучинине є ячине и дуговечности оно просвете огртало, кое се навлачи на децу нашу одъ шесть и нешто више година. Ёрь, она є просвета, т. є. светлостъ човеку одъ користи, коя му светли кадъ ради. А дете! Та оно ни за какву бригу неможе знати; оно зна само небригу свою и громъ зачинявати и заслађавати. Дете є радо само са свачимъ играти се. Умъ му є бистриѣ и лакшій одъ свакога ваздуха, па се умилнимъ ветрићемъ небриге таласа. Съ тога дете задржава у памети само оно, што му треба у безазленой шали и сиграню; зато оно докъ се окре- не сметне съ ума све што не треба *детету* него

треба *човеку*. Учитель га накара па и избіе што є ово или оно учинило, а непрође дань два а оно опетъ онако исто скривило. Дакле ние могло упамтити оно, што му ние само казано него и прутомъ запрећено, а да оно у своме безбрижноме уму неке науке и предике задржи чакъ докъ не буде човекъ, па да се онда по њима влада! — Вара се онай кои се томе одъ деце нада. За *дете* ние оно што треба *човеку*. Одъ *детета* су *човечие* бриге веома удалѣне, па *детету* нетреба нит' зна на што му є оно чимъ се *човекъ* ослобођава брига. Осимъ свега тога пакъ, највише деце има коя у школу иду *противу вољѣ*; па є многомъ и многомъ ѣаку наука она *противъ вољѣ* и *лекція*, на кою онъ нема вољѣ и єдва чека и дочека кадъ се нѣ ослободи; многи ѣакъ єдва чека онай дань и часъ у кои се школе ослобођава, па се *на лекцію каменомъ бацу*.

А башъ да кажемо да деца и задрже што одъ науке, кою примаю у седмой осмой години, но шта ћемо кадъ та деца кадъ изиђу изъ школе, јошъ за неколико година остаю *деца* и као децомъ другій управља, подъ другога волю и

Ћудъ спадаю. Па есу ли деца примлѣномъ наукомъ кадра и себе бранити и старіе свое упућивати? Заръ неће свию оны ма каквы наука нестаяти кадъ дете у памети истина почне ячати али га са свию страна обколе науке, кое су некако већма намамлююће? Младъ е умъ неутврђенъ и лако превртлѣивъ, па ће се тимъ лакше повести за онимъ што види да нѣгови старіи и други люди раде и налазе да е одъ бо-лѣ користи.

Многа сеоска деца, а и варошка понайвише, могу само мале школе учити. А изъ тога што самъ садъ казао, види се какву користь имамо одъ малы школа, што се тиче просвете, ако бы на томе остало да се просвети надамо само одъ учителя и тій малы школа. Види се да деца могу само научити вештину читаня и писаня, а одъ друге науке какве кое што и прими, тешко е може задржати да се по томе текъ онда управля кадъ постане самъ свой човекъ.

Казао самъ да е она просвета, она светлостъ човеку одъ користи, коя му светли кадъ ради. А свакомъ човеку Хришћанину светли нѣгова

вера, црква. Но вера човеку може светлити да не забаса кудъ на страну, ако предъ нѣимъ иде свештеникъ и често му напоминѣ и казуе коимъ путемъ вера заповеда иѣи, па ако бы и преко тога нагао да сврне съ пута, свештеникъ се свомъ снагомъ упне, те га враѣа на праву стазу побожности и човечности, а укланя съ пута грешнога, на кои га лакоме очи и несито срце навраѣаю.

Више и болѣ вреди поучаванѣ у цркви еданѣ путь у месецъ дана одъ свештеника, него да е учитель за годину две и више дана и даню и ноѣу узъ децу, па да имъ непрестано казуе и учи иѣ како треба да се владаю и онда докъ су деца и после кадъ веѣ одрасту. Црква и свештеникъ, то е двоє, предъ кое човекъ Хришћанинѣ долази са снебиванѣмъ, и што свештеникъ у цркви каже, оно се у срце прима. Ђрѣ црква е место, кое иоле чистотога срца човеку и само по себи побожность некако у душу усељава и умекшава отврдлу волю на оно што е грешно и другоме досадно. А Хришћани, кои нису постали веѣ одлюди и срца сасвимъ одпаднога, свештеника по чину уважаваю до обо-

жаваня, а тако исто и у срцу поштую онолико, колико се свештеникъ може устезати да нечини рђава дела и да се немрази съ народомъ. Па свештеникъ што каже у цркви, нѣгове су речи као мачъ са обе стране оштаръ, и срце грешно тако пробадаю, да се ма каква безаконя изъ нѣга могу исцедити. Свештениковимъ речима у цркви грешна срца отвораю се и врло лако примаю ѓгро и млеко праве єванђелске науке, коя люде чистога срца упућує на добро и врло лако одвратити може одъ свакога помишляя на оно што є другоме досадно или одъ штете. И люди одрасли могу се одма' владати по ономе што у цркви чую, особито кадъ имъ се то почешће напоминѣ. Онда може и важити оно поучаванѣ, коє деца у школи приме и старіима своима кодъ куће казую.

Но за насъ тако одвећъ важну дужность онда само може свештеникъ извршивати као што валя, ако є наученъ па зна шта вера учи и Богъ и црква заповедаю, и ако никакве друге бригае нема па се само о томе може старати; али є то опетъ најважнїє, да свештеникъ не

само зна добро шта црква заповеда и вера учи, и да има времена то нама казивати, него да се и онъ сасвимъ онако влада као што Богъ и црква заповедаю. А онай, кои е у манастиру или кодъ кога старогъ свештеника служећи научио коекако читати, ни самъ незна управо шта е вера и црква, па како другога да упућув и да му казуе како треба да се влада по божјимъ заповестима? Кадъ може dospети да другога учи онай свештеникъ, кои непрестано мора да тумара и гледа како ће што заслужити да може са своима живити? Како може падати на умъ да се спрема и учи своје нуріяше онай свештеникъ, кои мора да иде за плугомъ, да копа, да жнѣ и друге послове ради само да се може заранити? Па онда, како да се люди несмею и не шоркаю са ономъ наукомъ, кою имъ свештеникъ у цркви или другомъ приликомъ казуе, а овамо се по нъој невлада, него сасвимъ противно ради, свађа се и по суду иде са своимъ нуріяшима наплаћуюћи свою злеуду заслугу, нуждомъ натеранъ гледи да више што измами и одчупа, — душу заробљаваюће суевѣрности укорењоуе и распростире, место да њ њ тамани?...

Земальски и црквени управители у ота-
 частву нашемъ свойски су се побринули, као
 прави отцеви за своју децу, да имамо свеште-
 нике люде научене и одабране, кои ће насъ до-
 бру учити и као свећа добримъ владанѣмъ сво-
 имъ нама светлити. Свакій Србинъ, кои све-
 срдно мари за свою и омладине своє срећу, тре-
 ба да є благодаранъ на томе стараню своимъ
 земальскимъ управительима. А є ли благодаранъ
 онай, кои се каквимъ было изговорима испречи
 и стає на путъ томе отечаскомъ стараню сво-
 га владоца и народны старешина? —

Одъ толико година имамо валяну школу за
 оне, кои желе быти свештеници, али се невиди
 толика користь одъ те школе. Са чега є то,
 то є свакій могао дознати већъ изъ онога, што
 самъ мало пре казао збогъ чега се найвише не
 може тражити ни изгледати да свештеници на-
 ши у садашнѣмъ станю своме сасвимъ као што
 треба извршую своє дужности.

Ѓданъ на гласу архиєрей наше цркве, за
 кога се зна да є најсвесрднїє настаяо и у єдно-
 ме краю народа нашегъ богословію завео, па
 се упињао да школу ту одржи; на сиромашне

Ѓаке трошио є више него и єданъ другъ нѣговъ,
— па тай тако валяный Србинъ и найустални
црквеный поглаваръ, найпосле є сумняо да одъ
богословіє има какве користи за нашу цркву.*)

Овай честитый старешина црквеный добро
є проматрао свашта и видіо є како шта иде.
Та сумня архиєреєва о користи одъ богословіє
потврђує се на све стране по нашемъ народу,
где є годъ остављно и прописано, да свеште-
ници заслугу свою сами наплаћую, и одъ онога
да живе што по пропису томъ заслуже. Нека
свештеници Богъ зна колико школа и богосло-
вія изуче, нека су и срцемъ и душомъ ради да
све дужности свое као што треба извршую, не-
ка се ма како сами у себи завере да ће се скла-
няти и устезати да не покажу дела противна
науци Христовой, кою намъ исказую, опетъ не
може ништа одъ тога быти.

---

*) Г. вл. Е. І. сведочи да се митрополитъ Стра-
тимировићъ искуствомъ уверіо да „ново учено
свештенство ние показивало очекивану рев-
ность у своме званію, па є посумняо и о пол-
зи богословіє.“ — Види: „Србске Новине“ бр.
40. год. 1849.

Одъ све ма какве науке садашњи свештеника наши тешко ћемо већу користь моћи имати него што наши стари имадоше одъ свештеника, кои су по манастирима нешто мало учили читати. Немогу они доспети да насъ у вери поучаваю. Мораю гледати и старати се како ће и одъ чега живити. У богословіи и другимъ школама изучене свештенике *мораю све веће бриге спопадати* како ће и одъ чега ће живити. Што се више кои учио, више є улюђе-ногъ света видіо, и ако се ние башъ сасвимъ навикнуо онако улюдніє него на селу живити, баръ є гледао како се живи, па га желя за болымъ вуче да и онъ а и омладина нѣгова што болъ у кући живи, одева се и т. д. А немогу на то ни изъ далека дотезати до'одци они, кои су како-тако довольни были ономе одъ стары свештеника, кои докъ є учио читати понайвише се налазіо у ару свои учителя, а после се опеть у пуну кућу вратіо.

По томе, свештеници наши што се дуже уче, све іѣ већма мора гонити нужда како ће што више по нуріи само ићи, масла свештати, молитве читати и т. д. И да бы што више за-

служили, мораю наши нови свештеници суевѣр-
 ность утврђивати и распространявати, само а-
 ко отуда имаю шта добити. Ево да споменемъ
 еданъ случай. У едномъ краю народа нашегъ
 почели су были селяци крстове метати на стае
 па и на свинъце одозго сасвимъ на слеме. Цр-
 квена власть кадъ е за то дознала, она е забрани-
 ла то чинити. А кадъ немоћъ каква удари у сви-
 нѣ, свештеникъ се погоди за каквога назимца
 или и доброга вепра, па обученъ као што тре-
 ба уђе у средъ обора пуногъ свиня и свинъ-
 ски бува, те освети водицу и очита неке мо-
 литве, па онда съ крстомъ у левой а са китомъ
 босилька у десной руци стане кодъ врата одъ
 обора, на коя се по нешто свиня истеруе а све-
 штеникъ ѿ светомъ водицомъ редомъ попрскуе.
 Што остане свете воде, оно домаћинъ замете
 свиняма. Заръ ние ово велико побіанѣ уважа-
 вана свете водице, коя е са еднимъ истимъ моли-
 твама и формама освећена као што се свети и
 у цркви, кући и т. д.? И заръ се већма побія
 светиня крсту тиме што е простъ, неосвештанъ
 знакъ крста стављенъ неколико аршина далеко
 одъ свиня и нѣине чекинѣ?

Богъ свѣтый зна колико има суевѣрны обичая, кои су простога свѣта нашегъ душу оковали и заробили, али се противу тога неможе ништа радити. Као што самъ више пута споменуо, свѣштенике горка нужда натеруе да тако што утврђую само ако имаю отуда добитка. Власть неможе ни сазнати ни закратити свѣтаке суевѣрности, докле годъ свѣштеници мораю одъ нѣи да живе. Тако се дакле може рећи да свѣштеници наши што се више уче, тимъ више вѣштине само могу имати, да докажу како є нужна ма и найлуђа суевѣрность, само ако она добитка доноси.

Ту ние ни мислити дакле о напредку у вѣри и правой побожности или о питомомъ учовѣчаню, где є срце пуно коєкаквы будалаштина, где свѣштеникъ што є ученіи све манѣ може доспети да нуріяше свое поучи, и где се съ єдне стране делима руга свакой науци и свакоме поучаваню, а съ друге опеть свѣштеници бираю најлѣпше речи, којима ће утврђивати и поширивати суевѣрность съ добиткомъ.

„Шта дакле да радимо? — Заръ и свѣштенике да плаћамо онако као сеоске старешине

и друге чиновнике? — Они онда небы тели
никако долазити кадъ іѣ требамо; и теретно
бы было то за народъ да и свештенике плаћа.“

Тако ће знамъ неки запытати, и сами од-
говорити. Но тако ће одговорити само люди,
кои су сасвимъ прости у овоме о чему се го-
вори, или кодъ кои одговоръ такавъ излази
само изъ срца, коє є на свештенике чиме было
озлоєћено. А тако немисли онаѣ, кои зна шта
значи то бити човекъ Хришћанинъ, и на што
су Хришћанима свештеници. Тако немисли о-
наѣ, кои зна како се свештенство наше мучи и
злопати, па да сва тамука нѣина нѣє одъ толи-
ке користи ни напредка у вери и побожности
или учовечаваню и облагорођаваню народа на-
шега. Тако немисли онаѣ, кои зна како є по-
разнимъ краєвима народа нашегъ многій дома-
ћинъ у єдноѣ само прилицѣ више платіо све-
штенику него што бы за више година издао да
се свештенство наше одсекомъ плаћа. Ёрь кои
све ово зна, онъ є уверенъ да бы сасвимъ друг-
чїє и уреднїє а за народъ много лакше было
кадъ бы се свештеницима одсекомъ плаћало.

Кои држе да свештенике треба плаћати овако као што е садъ кадъ што заслуже, те молимъ да одговоре на ова питаня: Бы ли болъ было да тако као свештеници уживлѣнъ себи набавляю и сви коє народъ плаћа? Као, на прилику, бы ли требало да се тако плаћаю и судіе обштинске, окружне и други? — Заръ не бы онда суђенъ ишло наопако и сасвимъ преко реда? Заръ не бы кметови или окружне судіе ономе пре и болъ пресудили, кои имъ пре и више плати? —

Само онда кадъ небы было закона, кадъ небы было и надъ попомъ попе, могло бы се рећи да свештеници небы тели свакій путь ићи своимъ нурияшима кадъ ий годъ затребаю. Где законъ и власть старія држи свакога у реду, ту се неможе о такомъ чему мислити. Свештеникъ бы великоме одговору и казни подлегао кадъ бы се устезао и небы на време учиніо што треба. На прилику да узмемо то: Заръ зато што ће добити єдне чарапе свештеникъ мора у по ноћи устати и по найвећой цичи сать два ноћу ићи да крсти дете? Јошъ трое онаке чарапе дао бы свештеникъ доста пута само да

не иде, али мора, ерѣ се бои казни ако дете некрштено умре. Па тако бива и бивало бы и за остало све.

Кадѣ бы се свештеницима одсекомѣ плаћало, онда бы одѣ петдесетѣ кућа 49 нѣи осетило олакшицу а едѣва бы петдесета осетила да што више плаћа. Ерѣ кадѣ се узме даванѣ или плаћанѣ бира и други редовны годишны ситница, коѣ едѣна кућа свештенику садѣ даѣ, као н. пр. за свећенѣ водице о благу дну и т. д., онда саме те ситнице више износе него што бы кућа та приреза давала па да се свештеницима плата одреди и издаѣ. Сувише пакѣ, онда небы было прилике да се свештеникѣ мрази са своимѣ нурияшима, нити бы нурияши кадгодѣ дошли у неприлику да иѣ свештеникѣ оглоби и да имѣ узме више него што пропись доноси. А тако што садѣ се често догаћа, и казао самѣ већѣ да се мора догаћати. Мора се крозѣ прсте гледати и ономе свештенику, кои подѣ каквимѣ было изговоромѣ на стотине народа остави и безѣ службе, па трчи онамо гдѣ ће кою цванцику добити што ће масло освештати; мора се и опростити ономе свештенику, кои докѣ

су други у цркви на служби, уседне на коња, па ако ће и крозъ средъ Београда оде да гледи своє прече домаће послове или шпекулаціє; не може се за зло примити само свештенику, кои се извештіо па за єдну венчаницу по двадесетъ, тридесетъ и два пута толико цванцика изма-ми и т. д.

Свештеници управо неживе сви рђаво и не туже се сви на своє станъ збогъ тога што сасвимъ мало добиваю, него што заслугу неуредно примаю па се ни края ни рачуна незна о-номе што коєкадъ и коє у чему добию.

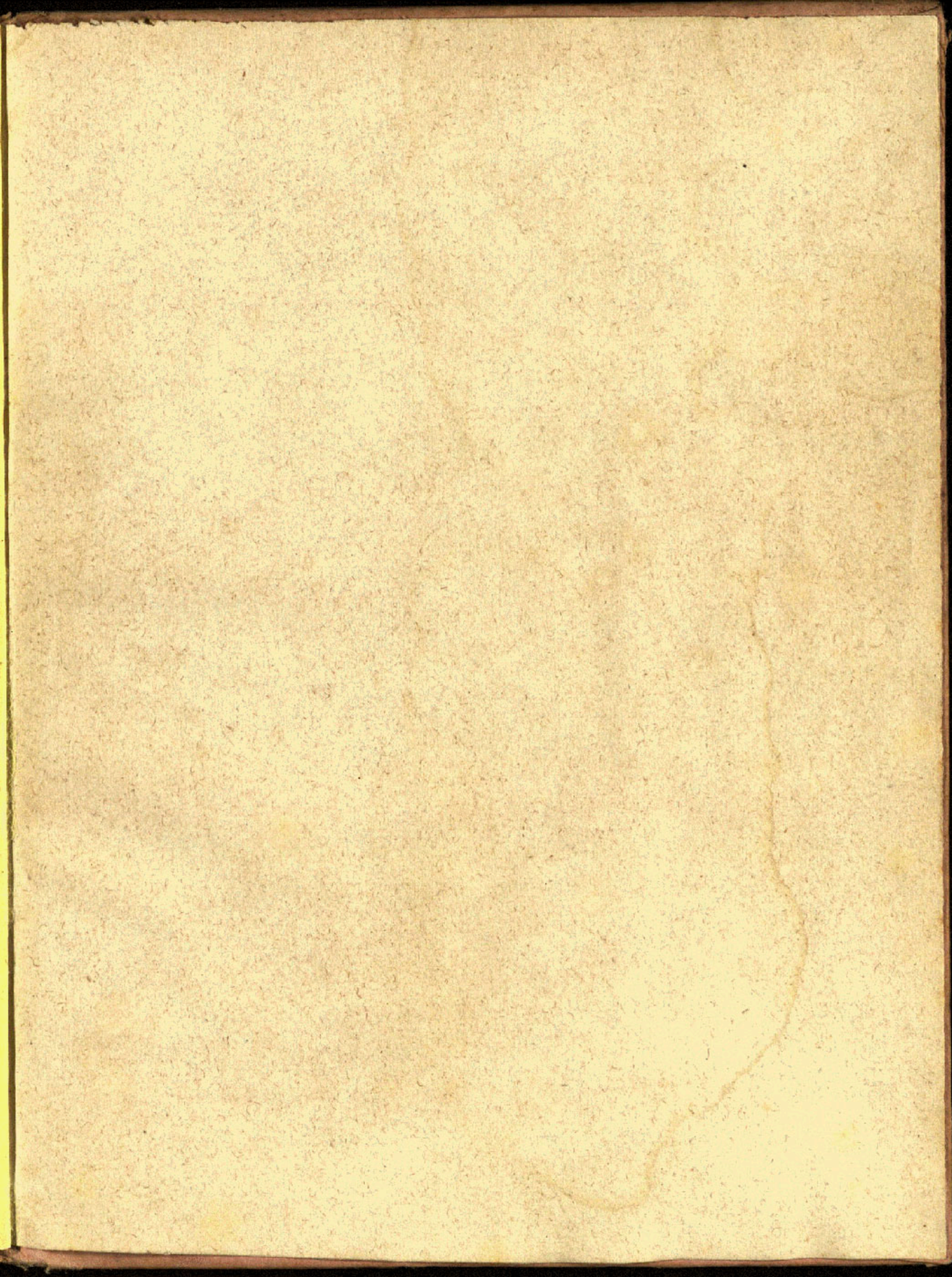
Јако се вара свакій, кои мисли да свештеници сви изъ реда желе да се њима плата одреди и да имъ се одсекомъ плаћа. Има доста свештеника кои бы понешто јошъ давали сваке године, само да остане овако као што є; почемъ неки овако више искамче и одчупаю него да имъ се одреди и издає плата какву велики чиновници имаю.

Време є дакле да се осветимо па да на путъ станемо свачему, што є неуредно и за насъ штетно или назадно. А може ли бити што одъ веће штете и назадка, него кадъ нема ко да

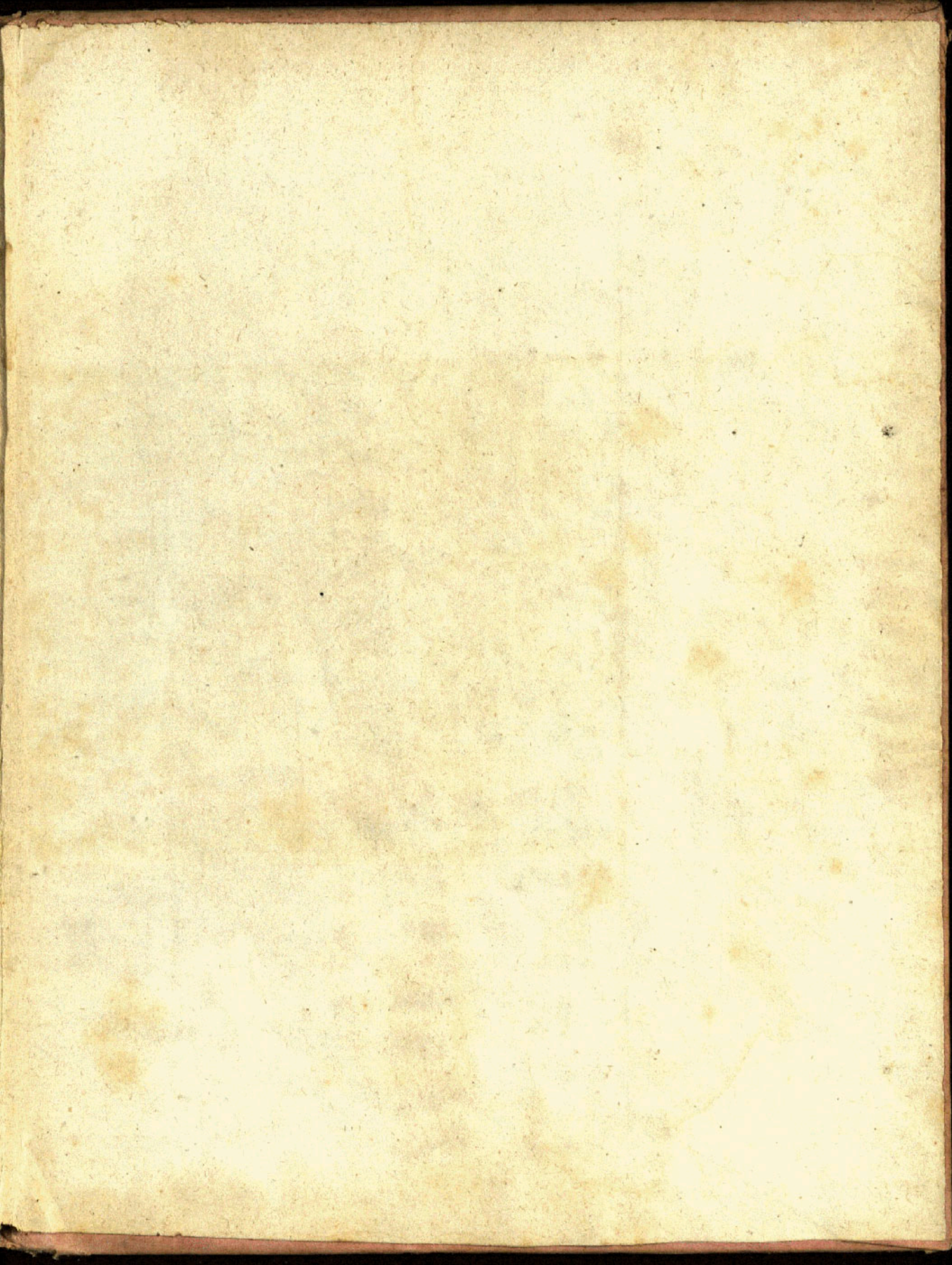
насъ обавешћує и упућує како треба да живимо па да намъ се свима мили живити, и да вживлѣнѣ наше Богу и осталоме улюдномъ свѣту повольно? Може ли бити гдегодъ яднїя и на заднїя вера и побожность, него што є онде где су они, кои бы требало да намъ као свећа свѣтле добримъ делима, у такомѣ неуредномъ животу оставлѣни, да намъ се мораю свакояки показивати, те тако свакоякимъ своимъ делима на свашта насъ наводити?

Свега бы тога нестало, и све бы на болѣ пошло, кадъ бы се свештеницима плата одредила и одсекомъ издавала. Ко невиди да то треба учинити, онъ незна ни шта є вера ни шта є црква, па онда неможе да зна ни шта є Богъ. А у незнаню томе неблагодаранъ є и противи се своіой земальской и црквеной власти, да немогу наредити како по своме свесрдномѣ стараню за напредакъ землѣ и народа свога треба да буде и да се уреди.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P19 Ср I 447.1

